حەسەن ئەیوبزادە

جمهوریی کوردستان یان حکومەتی خودموختار ؟

ڕۆژی بیست ودووی ژانوییەی ٢٠٠٩ شەست و سێهەمین سالرۆژی دامەزرانی کۆماری کوردستان بوو.
جمهوری کوردستان لەدووی ڕێبەندانی سالی ١٣٢٤ ی هەتاویی لە میتینگێکی ٢٠.٠٠٠ نەفەری نوێنەرانی کورد لە مەیدانی چوارچرای شاری مهاباد لەلایەن حیزبی دێموکراتی کوردستان (پێشتر کۆمەلەی ژ. ک) بە سەرۆکایەتی قازی محمد، راگەیاندرا. بروانە ڕووژنامەی کوردستان ئۆرگانی ڕەسمیی حدک ژمارەی ٨ سالّی ١٣٢٤ هەتاویی!
کۆماری کوردستان نومادی دەربرێنی ئیرادەی ئازادی گەلی کورد بۆ دیاری کردنی چارەنووسی خۆی بوو.

دوکتور قاسملوو لە "کتێبی چلسالّ خەبات لە پێناوی ئازادیی" باس لە مێژووی سیاسی کورد لەسەردەمی سەفەوییەکان دەکاو لە لاپەڕەی ١٩دادەنووسێ: .

> ئاوای ورمێ ی فەلاچو درد .
> ســـــــــالّی ١٦٣٩ شا عەبباس پەیمانێکی لە گـــەڵ سوڵتان موڕادی عوسمانی بەست .بەپێی ئەم پەیمانە ،دابـــەش بوونی کوردستان ڕەسمییەتی پەیدا کرد و لەو کاتەوە تـــا ئیستاکە ٣٥٠ سالّی لێ ڕادەبرێ، سنووری ئەمبەشەیکوردستـــان لە چوار چێوەی دەوڵەتی ئێران دا ماوەتەوە و گۆڕانێکـــی زۆری بە سەر دا نەهاتوە.(١) لە ماوەی ٤٧٠ ساڵ دا کـــە لە شەڕی چالدران تێپەڕیوە، کورد لە ئێران دا هەمــــوو وەختێک دژی دەسەڵاتی پێ تەختکە لە پێش دا ئیسفەهان ولـە لە پاشان تاران بوو، بەربەرەکانی کردوە و تا نیـــــوەی دووهەمی سەدەی نۆزدەهەم توانیویەتی سەربەخـــۆیـــی و خودموختاری خۆی بپارێزێ. دواحکوومەتی کورد لە ئێـــران حوکمی بنەماڵەی ئەردەڵان بوو کەپـــێ تەختیان سنە بوو و تا

به پێی ئەو نووسراوەیەی دوکتور قاسملوو، کوردستان، هەرگیز بەشیک لە ئێران نەبووە. کوردستان وڵاتێکی داگیرکراوە و کورد بۆ ئازادیی خۆی و رزگاریی نیشتمانەکەی لە داگیرکەر خەبات دەکا.

دوکتور قاسملوو لە کتێبەکەیدا باس لە واقعییەتێکی تاڵی مێژوویی – سیاسیی‌دەکا.

دوکتور قاسملوو، لەو باسەدا، ئەو سیاسەتڤانە نییە کە توانایی گەلەکەی، وەزعی ژئۆپۆلیتیکیی کوردستان ،هەلومەرجی جیهانیی وەبەرچاودەگرێ و مافی سروشتیی کورد بۆ پێکهێنانی دەوڵەتی نەتەوەیی و رزگاریی کوردستان لە قاپێلکی خودموختاریی دا فۆرمولە دەکا. ١٨ سال دواتر ئەو بیرمەندە، بێ ئیدیعایە، ئەو سیاسەتڤانەیە کە لە کوورەی خەباتدا قاڵ بووە و بەو ئەزموونە گەیشتووە کە خەبات بۆ خودموختاریی لە بەشێکی کوردستانی داگیرکراوی دابەشکراودا بە ئاکام ناگا.(وتووێژ لەگەڵ کریس کۆچرا).

د. قاسملوو لەو ماوەیەدا ئەزموونێکی کە وەدەستی هێناوە بە گران لەسەرکورد کەوتووە. دوای ئەو خەباتە دژوارە و ئەو ئەزموونە تاڵە، بەو ئاکامە گەیشت کە هۆی سەرنەکەوتنی کورد دابڕاویی وجیاکردنەوەی خەباتی هەموو بەشە داگیرکراوەکانی کوردستانە و ویست و ئامانجەکە بەو قیمەتە کە کورد دەیدا فرە گران و ناڕەوایە.

لەمەر دامەزرانی جمهوریی کوردستان، و چوارچێوەی سەلاحییەتەکانی, سەربەخۆیی یان گرێدراویی بە حکومەتی پاشایەتی ئێرانەوە، بیروڕای جیاواز هەیە:

حیزبە سەرانسەرییە تەواویەتخوازەکان، جیا لە حیزبی تودەی ئێران، کۆماری کوردستان، بە دەسکرد و پیلانی دەرەکیی، "جیاوازیخوازیی" و هەوڵ بۆ لەتکردنی ئێران ناودەبەن.

حیزبی تودەی ئێران، جمهوریی کوردستان بە "حکومەتی خودموختاری کوردستان" یان "حکومەتی ملی کردستان" پێناسەدەکا.
(نموونەی حکومەتە خودموختارەکانی سۆڤێتی بەرێ).

لە بەرنامەی سیاسیی حیزبی دێموکراتی کوردستان پەسندکراوی کۆنگرەی دووهەمدا (سەرماوەزی ١٣٤٣- ١٩٦٤) بە سەرۆکایەتی ئەحمەد تەوفیق، نە ناوێک لە کۆماری کوردستان و نە باسێک لە مێژووی خەباتی کورد کرابوو.

بەرنامە سیاسییەکەی کۆنگرەی دووهەمی حیزب، تێکەڵپێکەڵ و ئاڵۆزبوو.. بەگوێرەی بەندەکانی سەرەتای بەرنامەکە بەشدارانی کۆنگرەکە، ئامانجێکی یەکگرتوویان نەبوو.

لە ماددەی سێهەم دا نووسرابوو" حدک، *حیزبێکی شۆرشگێر و دێموکرات و زانستییە و خەبات ئەکات بە رێگای راپەرینی چەکدارانە بۆ ئازادیی کورد و کوردستان.*

"*لە مادەی چواردا* گوترابوو:" تێکۆشانمان بۆ لانی کەمی مافەکانی سیاسیی و کۆمەڵایەتی و ئابوریی و فەرهەنگی بەردەوامە بۆ ئۆتۆنۆمی کوردستان لە ئێراندا."

ماددەی پێنجەم :" ئەگەر هاتو حکومەتی تاران دانی بە مافی نەتەوەی کورد بە ناوی ئۆتۆنۆمی کوردستان دانەنا، حزبمان دەسەڵاتی شۆرش و نەتەوەکەمان هان دەدات بۆ گواستنەوەی تیکۆشان بەرەو ئامانجی بەرزتر کە سەر بە خۆیی کوردستانە. بە شێوەیەک لەو دوو شێوەیەی خوارەوە:

١- سەر بە خۆیی دەسەلاتی کوردستان لە ناو چوارچێوەی سەربەخۆیی نەتەوەکانی ئێران بە ناوی حکومەتی فێدرالی ئێران واتە حکومەتی یەکگرتووی ئێران.

٢- لە نەگونجانی حکومەتی یەکگرتوی ئێران حزبمان تێکۆشان دەگوێزێتەوە بۆ سەر شەقام و رێبازی خەبات بۆ دیاری کردنی چارەنووسی نەتەوەی کورد بە دەستی خۆی..

هەر وەها لە ماددەی شەشەمدا نووسرابوو:" ئەگەر هاتو دەسەڵاتی حاکم بەسەر ئێرانەوە لە گەل حیزبمان بۆ سەلماندنی ئۆتۆنۆمی کوردستان پێک نەیە و لەو کاتەدا هاونەتەوەکانمان لە یەکێک لە پارچەکانی تری کوردستانی بەش کراو ناوەندێکی بەرێوەبەرایەتی (ئوتونومی یان فێدرالی) بەدەستەوە بێت، حیزبمان بەپەسەندی نەتەوەکەمان چارەنووسی نەتەوەی کورد لە کوردستانی رۆژهەلات داوێتە سێبەری دەسەڵاتی ئەو بەشە لە نەتەوەکەمان کە خاوەنی دەسەڵات و حکومەتە.

جیا لەو پەرێشان فکرییە کە لەو بەرنامەیەدا هەیە، ڕەگە فکرییەکەی کۆماری کوردستانی پێوەدیارە و باسێکی لە ئێرانیگەریی تێدا نییە.

دوکتور قاسملوو، رێکخەرەوەی تەشکیلاتی حدک، دارێژەری سیاسەتو هێڵی فکریی حیزبی دێموکراتی کوردستانی ئێران، سەربەخۆیی بڕیاری سیاسیی حیزبی دێموکراتی کوردستانی لە حیزبی تودەی ئێران ڕاگەیاند. لەو سەردەمەدا خەتی فکریی دوکتور قاسملوو دوور لە فکری سیاسیی حیزبی تودەی ئێران نەبوو.

لە کۆنفەرانسی سێهەمی حیزب لە سالی ١٩٧١ وشەی "ئێران"لەنێو کەوانەدا بە ئیبتیکار و پێشنیاری دوکتور قاسملوو بە دەستەوشەی حیزبی دێموکراتی کوردستانەوە لکێندرا.
لە ژمارەی ٣٨ فێوریەی رۆژنامەی "کوردستان" ساڵی١٩٧٧ تا ئەمڕۆ کەوانەی وشەی ئێران وەلانراوە و وشەی ئێران بە بێ کەوانە بە حیزبی دێموکراتی کوردستانەوە لکێنراوە.
دوکتور قاسملوو یەکەم ئاکادێمیسیەنی کورد بوو کە گەوهەری مەسەلەی کوردی دەستنیشان کرد. سەرەرای ئەوە کە نیشانیدا کوردستان وڵاتێکی داگیرکراوی دابەشکراوە، بەلام ئەو واقعییەتەو سروشتی خەباتەکە لە بەرنامەی سیاسیی حیزبی دێمۆکراتی کوردستان دا فورمولە نەکرا. بەناوی دوورکەوتنەوە لە ناسیۆنالیزمی بەرچاوتەنگ و دۆستایەتیکردنی وڵاتانی کۆمۆنیستیی، لەسەرووی هەموانەوە یەکێتی سۆڤێتیی و پێکهێنانی بەرەیەکی دژی ئیمپریالیستیی لەگەل حیزبی تودەی ئێران،خەبات بۆ خودموختاریی و دێموکراسیی لەبری خەبات بۆ رزگاریی نەتەوەیی تێئۆریزە کرا.
دوکتور قاسملوو لە کتێبی " کوردستان و کورد" کە پاش بڵاوبوونەوەی بوو بە سەرچاوەیەکی جێی متمانە، مافی دیاریکردنی چارەنووسی لەسێ فۆرمدا خستەروو.
یەکەم خودموختاریی (مافێکی فەرهەنگیی و ئیداریی بۆ ناوچەیەک کە کوردی تێدا دەژی و لەژێر حاکمییەتی داگیرکەردابێ).
دووهەم: سیستمی فێدرالیی. دەکرێ ، ئیداریی، ئیتنیکی یان تێکەڵاوێک لەو دووەبێ. بیست و پێنج وڵات لە جیهاندا خاوەنی ئەو سیستمە حکومەتییەن.
سێهەم کۆنفێدراڵیی و سەربەخۆیی.
لەو سەردەمەی دوکتور قاسملووی تێیدا ژیا، جیهان لە ژێر حاکمییەتی دوو نیزامی کاپیتالیسم و سۆسیالیزم دا بوو. ئەو ناچار بوو لە خوارەکەو پێچەکەی پەیوەندیی نێوان ئەو دوو نیزامەدا، رێچکەیەک بۆ سەرهەڵدان و پەرەپێدانی خەبات بۆ ئازادیی دەسنیشان بکا.
خودموختاری (ئۆتۆنۆمی) ئەو خەتە فکرییە – سیاسییە بوو کە دوکتور قاسملوو بۆ حیزبی دێموکراتی فۆرمولە کرد. ئەو رێگە چارەیە بۆ مەسەلەی کورد بەرواڵەت بۆ ئەو سەردەمە گونجاو بوو. بەلام ئاکامەکەی بێ ئاکامیی بوو. ئەو هێلە فکرییە و ئەو رێگەچارەیە، خەباتی کوردی بۆ ئازادیی لە کۆیلەتی و رزگاریی کوردستان دوورخستەوە و دابەش دابەشی کرد. ئاکامی هەرە خراپیشی ئەوەبوو کە جێگرەکانی دوکتور قاسملوو لە ئاخردا ئەو بزووتنەوە مەزنە خوێناوییەیان بە بیانووی ئێرانیی بوون و ئێرانیگەریی و برایەتی و تەجروبەی باشورو... بەرەو ئاشبەتاڵ و توناکردن برد.

سروشتی خەباتی کورد رزگاریی لە کۆیلەتییبە. قبووڵی گرێدراویی بە وڵات و دەوڵەتێکی داگیرکەرەوە بە مانای قبووڵی ئەنفال و تواندنەوە، ئاسیمیلاسیۆن و وەپاشکەوتوویی فکرییە.

دوکتور قاسملوو چەند مانگ بەر لە تێرۆرەکەی، دانی بە شکستی ستراتێژییەکەی(دێموکراسی بۆ ئێران و خودموختاری بۆکوردستان) دانا. بروانە وتووێژی دوکتور قاسملوو کریس کۆچرا.

خوێندنەوەی حیزبە ئۆردوگانشینەکانی ژێر دەسەلاتی ینک و کۆماری ئیسلامی (هەردووبەش) لەسەر جمهوری کوردستان، تودەیی و ئیرانیگەریی کۆنەپەرستانەیە. روحی نەتەوەیی لە ئەندێشەی رێبەرایەتی ئەو حیزبە ئۆردوگانشینانەدا نەماوە. ئەوەی لە بڵاوکیاندا لە سەر جمهوری کوردستان دەینووسن و لە رادیۆو تلویزیۆنەکانیاندا بڵاوی دەکەنەوە ، هەمان بۆچوونە، کە کیانوری و حیزبەکەی گوتوویە و لە بازاری سیاستی کۆماری ئیسلامیی و پانئێرانیستەکاندا برەوی هەیە.

جمهوری کوردستان لەبەرنامە و بۆچوونی سیاسیی ئەو سەرتاقمانە پێکهاتەیەکی سیاسیی، خاوەنی مافێکی فەرهەنگیی و بەرێوەبەریی ئیداریی رۆتینیی بووە.

جمهوریی کوردستان، بۆ دامەزرێنەرانی کۆمار سیستمێکی ناسراوبوو. ئەگەر دامەزرێنەرانی ئەو سیستمە، بە پێی بۆچوونی رێبەرایەتی حیزبی دێموکرات ، مەبەستیان پێکهێنانی حکومەتێکی خودموختار بووبێ، زۆر دوور لە راستییە ئەو حکومەتە بەناوی "جمهوریی کوردستان" رابگەیەنن و جێژنی سەربەخۆیی و ئیستیقلالی بۆ بگرن.

حکومەتێکی خودموختار لە بەشێکی وڵاتدا، بە رەزامەندیی دەوڵەتی ناوەندیی پێکدێ. نیزامی حکومەتی ناوەندیی ئێران لە سەردەمی کۆماردا، پاشایەتیی بوو. ئەم خاوەن بیرانە بیریان لەوە نەکردووەتەوە کە چۆن لە ژێر حاکمییەتی نیزامێکی پاشایەتیدا دامەزراندنی جمهوریی ، یان جمهوریی خودموختار دەگونجێ؟

لەحیزبی دێموکراتدا بۆ شاردنەوەی واقعییەتی کۆماری کوردستان، ئاماژە بە وتووێژێکی پێشەوا قازی محمد دەکرێ کە لە ژمارەی ۱ی ۲۰ بەفرانباری سالی ۱۳۲٤ لە رۆژنامەی کوردستاندا بلاو کراوەتەوە. هەر وەها وشەیەکی خودموختاریی لە شێعرێکی مامۆستا حەقیقی لە رۆژنامەی کوردستاندا کراوەتە بەڵگە و دەیانەوێ بەو تاقە وشەیە کە بۆ دروستبوونی قافیە بەکارهێنراوەو زۆرلەپێش راگەیاندنی کۆماری کوردستاندا گوتراوە، بیسەلمێنن کە جمهوری

کوردستان حکومەتی خودموختار بووە!!. ئەو تێبینییانە لەمەر ئەو وتووێژە جێیڕامانن.
یەکەم – ئەو وتووێژە لە ٢٠-١٠-١٣٢٤ و لە ژمارەی ٨ رۆژنامەی کوردستاندا چاپ کراوە.
دووهەم- کۆبوونەوەی ٢٠.٠٠٠ کەسیی کە بە میتینگی مێژوویی چواچرا بۆ راگەیاندنی کۆماری کوردستان ناودێرە، لە شاری مەهاباد لە رۆژی ٢ رێبەندانی ١٣٢٤ دا بووە. راگەیاندنی کۆماری کوردستان لانی کەم بێ وەبەرچاوگرتنی تەشریفاتی هاتن و ماوەی لەرێدابوونی رۆژنامەنووسان ١٣ رۆژ دوای دیداری قازی محمد لەگەل رۆژنامە ڤانان بووە. ئەو وتووێژەی پێشەوا و ئەو خودموختارییەی کە لەگەڵ رۆژنامەنووسانی تاران باسی کراوە، بەرنامەی راگەیاندراوی حدک بووە کە ١٦٠رۆژ بەر لە راگەیاندنی جمهوریی کوردستان بڵاوکرابۆوە.
سیهەم - سەر دێڕی وتووێژەکەی سکرتێری حیزب بەم جۆرە نووسراوە:
"گوفتوگۆی جنابی قاضی محمد پێشەوای بەرزی کوردستان دەگەڵ خاوەنانی رۆژنامەی تاران. "
لێرەدا قازی محمد سەرۆک کۆماری کوردستان نەبووە ، بەلکو وەکو سەرۆکی حیزب یان رێبەری میللەتی کورد ناوی هاتووە.
دەقی خەبەرەکە بەم شێوەیە نووسراوە:
" هێندی لە مدیرانی جرائدی تاران: آغای تفضلی، خاوەنی روزنامەی (ایران ما) آغای عباس شاهندە، خاوەنی روزنامەی (فەرمان) ئاغای بزرگ علوی و هەموو نووسەرانی دو رۆژنامەی   (رهبر و ایران ما) بۆ ئاگاداری لە وضعی کوردستانی خودموختار هاتنە مەهاباد و لەگەڵ جەنابی قاضی محمد رهبری میللەتی کورد یەکتریان دیت و گوفتوگۆیان کرد ...
١- پاش میتینگی چوارچراو راگەیاندنی کۆمار لە دووی رێبەندان ، عینوانی ڕەسمیی، سەرۆک کۆماری کوردستان،یان سەروکی جمهوریی کوردستان بووە، کە لە بری سەرۆکی حیزب یان پێشەوای میللەتی کورد" نووسراوە.
٢- لەو کاتەدا دەنگۆی راگەیاندنی کۆماری کوردستان لە ئارادابووە. خەبەرچییەکانی کورد ئەو دەنگۆیەیان بە حکومەتی تاران گەیاندبوو. لەبەر ئەوەیە کە رۆژنامە نووسان لە رێبەری حیزبی دێموکرات جەنابی قازی بەم جۆرە پرسیاریان کردبوو :
" لە تاران دەڵێن: کوردان بە رێبەریی جەنابت جوێ بونەوە و استقلالی کوردوستانیان راگەیاندووە آیا ئەوە راستە؟
دیارە هەر وەکو جەنابی قازی وەلامی داونەوە، ئەو هەواڵە لەو کاتەدا راست نەبووە و کۆماری کوردستان رانەگەیەندرابوو. جەنابی قازی لەو وتووێژەدا

گوتوویه کە :" دەمانەوێ لە ژێر بەیداغی ئێراندا ، بژین و خودموختاریشمان وەگیرکەوتووە. کە لێیدەپرسن چەند وەختە خودموختارن؟ وەلامەکەی ئەوەیە: چوارساڵە خودموختاریی داخڵیمان هەیە.
پرسیارێکی دیکە و ولامەکەی لە لایەن رێبەری کوردەوە، ئەو گرفتە دەرەوێنی و روونی دەکاتەوە کە وتووێژەکەی جەنابی قازی محەمەد بەر لە راگەیاندنی کۆماری کوردستان بووە. رۆژنامە نوسان پرسیارێکی ئەوتۆ دەکەن:
حیزبی دێموکراتی کوردستان لە هەمو ولاتی کوردستان تەشکیلاتی هەیە؟
وەلامەکە بەم جۆرە نووسراوە:
و- فرقەی دێموکراتی کوردستان لە هەموو جێگایەک کە دەوڵەتی دیکتاتۆر و ارتجاع اجازەی دابێ بە ئاشکرا لکی هەیە و لە جێگای دیش بەدزییەوە دەگەڵ هەموو کوردی ئێران پەیوەندمان هەیە.
هەروەکو لەسەرەوە ئاماژەی پێکرا و لەو وتووێژە دەردەکەوێ، ئەوناوچەیە کە لەژێردەسەڵاتی کورددابووە، چوارساڵ بووە خودموختار بووە و ئەو حاکمییەتە سەربەخۆ نەبووە. ئەو خودموختارییە سیستمێکی خۆگێڕی خەلک بووە بێ پێناسەی رەسمیی و هەلبژاردن و تەشکیلاتێکی بەرپرس کە لە نەبوونی دامودەزگای دەوڵەتیدا پێکهاتبوو. ئەو بەشە لەو کاتەدا بەناو لە ژێر دەسەلاتی پاشایەتیدابووە. بەلام بڕیاری ٢٠.٠٠٠ کەسی نوێنەرانی کوردلە دووی رێبەندانی ١٣٢٤ کۆتایی بەو گرێدراویی و حاکمییەتە هێنا. ئەو بڕیارە، یەک لایەنە، جمهوریی کوردستانی راگەیاند. جمهوریی کوردستان بە واتای رەتکردنەوەی نیزامی پاشایەتیی و حاکمییەتی ئێران لەو بەشەی کوردستان بوو. بە مانای دامەزراندنی کیان و سەروەریی و سەربەخۆیی بستبەبستی خاکی کوردستان بوو.
بەگوێرەی ئەو وتەیەی کە لە قەولی سەرۆک کۆماری کوردستانەوە ، لە کاتی وتووێژەکەی لەگەڵ رۆژنامەڤانان بڵاوکراوەتەوە: "چوار سال بووە کوردستان خودموختار بووە". پرسیار ئەوەیە، ئاخۆ کۆبوونەوەی بیست هەزار کەسیی لە مهاباد بۆ راگەیاندنی خودموختاریی ئەو چوارساڵە بووە یان راگەیاندنی سەربەخۆیی کوردستان ؟ نە خودموختاریی چوارساڵە پێویستیی بە راگەیاندنەوە یان راگەیاندن بووە و نە میتینگی ٢٠.٠٠٠ کەسیی نوێنەرانی کوردی پێویست بووەو نە خودموختاریی سەربەخۆییە کە جێژنی "ئیستیقلال و سەربەخۆیی" بۆبگرن.

بۆ راگەیاندنی خودموختاریی، رەزامەندییەک لە نێوان حکومەتی پاشایەتی ئێران و خودموختارییخوازان پێویستە. خودموختارییخوازان لەگەل کام حکومەت بۆ راگەیاندنی "جمهوریی خودموختار"؟! رێک کەوتبوون؟ ئەگەر بینا

لەسەر ئەوە داندرابی کە ناوچەی خودموختار لەچوارچێوەی نیزامی پاشایەتیدا بمێنێ، ژیربێژانە(مەنتیقی) نییە کە ئەو بەشە خۆی بە کۆماری کوردستان پێناسەبکا. ناودێرکردنی سیستمێکی حکومەتیی دیکە و دامەزراندنی حاکمییەتی جیا لە دەسەڵاتی ناوەندیی جیا لە جیابوونەوەو راگەیاندنی سەربەخۆیی ناوێکی دیکەی نییە.

جمهوری کوردستان شەرعی بوونی خۆی لە بڕیار و ڕای بیست هەزار نەفەر لە نوێنەرانی کورد کە لە مەیدانی چواچرای مەهاباد کۆببوونەوە وەرگرت. بروانە رۆژنامەی کوردستان ئۆرگانی حیزبی دێموکراتی کوردستان یازدەی ژانویەی ١٩٤٦

لە ١٩ ژمارەی "کوردستان"ی سەردەمی کۆماری کوردستاندا، باس لە راگەیاندنی جەژنی" استقلال و سەربەخۆیی کوردستان" کراوە. پرسیار ئەویە، گەلۆ بۆ راگەیاندنی دامەزرانی حکومەتی خودموختار(بە گوێرەی وتووێژەکەی رێبەری کورد و رۆژنامە نووسان کە ٤ سال بووە لەوبەشەدا بەرێوەچووە.) جەژنی سەربەخۆیی و ئیستیقلال دەگیرێ؟!

ئەو فاکتانەی سەردەمی کۆمار بە تایبەتی رۆژنامەی کوردستان، جێیەکیان بۆ ئینکار و حاشاکردن لە سەربەخۆیی جمهوری کوردستان نەهێشتووەتەوە. هۆی ئەوە کە تا ئەمرۆ ژمارەکانی "کوردستان"ی سەردەمی کۆمار، ئۆرگانی رەسمیی حیزب لە لایەن حیزبی دێموکراتی کوردستانی ئیران (هەردوو بەش) چاپ و بڵاو نەدەکرانەوە، تەنیا لەبەر ئەوە بووە کە بنەمای تێئۆرییە هەڵەکە ئاشکرا نەبێ و داگیرکەر، ئازادیخوازان بە جیاوازیخواز لە ئێران پێناسە نەکاو حیزبەکانی ئۆپۆزیسیۆن لێیان نەپرینگێنەوە.

سروشتی خەباتی ئازادیخوازانەی کورد رزگاربوون لە کۆیلەتیی فکریی، سیاسیی، کۆمەلایەتی فەرهەنگیی وئابوورییە کە بە دامەزراندنی دەوڵەتی نەتەوەیی، کورد لەو کۆیلەتییە رزگاری دەبێ.

قەرارێک کە لە دووی رێبەندانی ساڵی ١٣٢٤ لەلایەن ٢٠.٠٠٠ کەس لە نوێنەرانی خەلکی کورد لە شاری مهاباد بۆ راگەیاندنی سەربەخۆیی کوردستان درا، لە ژمارەی ٨ ساڵی یەکەم " کوردستان" سەردەمی کۆماردا نووسراوە. هەروەها بڕوانە ژمارەی دە " کوردستان"، سالی یەکەم ١٥ رێبەندانی ١٣٢٤، جێژنی سەربەخۆیی و استقلالی کوردستان*: "درەوشینی ئەستێرەی خۆشبەختی کوردان. ژمارەکانی ١١-١٢ – ١٣ - بیستی رێبەندان ، بیست و دووی رێبەندان(١١ فێوریە). ژمارەی ١٤ سالی یەکەم ٢٤ رێبەندان. ژمارەی ١٥ بیست و حەوتی رێبەندان. ژمارەی ١٦ بیست و نۆی رێبەندان ١٣٢٤. ژمارەی ١٧ کوردستان ژمارەی هەژدە. چواری رەشەممە، کوردستانی ژمارەی ١٩

ساڵی ١٣٢٤ دوو شەممە٦ رەشەمە ١٣٢٤ و ژمارەی ٢١ رۆژی دووی مارسی ژمارەی ١٩٤٦ ژمارەی ٢٢ شەشی مانگی مارس بروانە:

لەهەموو ژمارەکانی کوردستاندا کە باسکران، جیا لە راگەیاندنی دامەزرانی جمهوری کوردستان و جێژنی ئیستیقلال و راگەیاندنی سەربەخۆیی کوردستان باسێک لە خودموختاریی یان حکومەتی خودموختاریان تێدا نییە.
بەکارهێنانی دەستە واژەی" جمهوریی خودموختار" حکومەتی خودموختار" یان دەولەتی خودموختار لەبری " جمهوریی کوردستان" و دابەزاندن و نزمکردنەوەی ئامانجەکان بۆ ویستێکی فەرهەنگیی- کولتوریی و گۆڕینی سروشتی خەباتی رزگاریخوازانەی کورد لە عالەمی واقیعدا وەڵامی نەدایەوە.

حیزب و گروهی سیاسیی بۆی هەیە ئامانجی سیاسیی خۆی هەبێ . بۆی هەیە بەرژەوەندیی خۆی بۆ گەیشتن بە ئامانجەکانی دیاری بکا. دۆست و هاوپەیمانی خۆی هەڵبژێرێ. ستراتێژیی و تاکتیکی سیاسیی خۆی هەبێ. بەلام بۆی نییە، واقعییەتی مێژوویی بۆ بەرژەوەندیی سیاسیی خۆی بگۆڕێ.

حیزی دێموکراتی کوردستان خوازیاری خەباتی هەموولایەنە و هاوکاریی حیزبی تودەی ئێران و باقی گروپەکان بوو. بۆ دروست کردنی بەرەیەکی دژی ئێمپریالیستیی هەولی دەدا. ئەو حیزبە، خەبات بۆ دامەزراندنی دەولەتی نەتەویی بۆ کوردی، بەخەون و خەیال لەقەلەمدەدا. بەڵام کۆماری کوردستان ئەو خەونەبوو کە وەدیهاتبوو. کۆمار لە رەوتی ژیانی خۆیدا لە لایەین بڕیاردەرانی جیهانییەوە کۆسپی خرایە سەر رێو نەفەسگیر بوو.
شاردنەوەی واقعییەتی مێژوویی بە هیچ هۆیەک دیفاعی لێناکرێ.
جمهوری کوردستان حاکمییەتێکی سەربەخۆ بوو. لە ماوەی ١١ مانگدا هیچ بنکە و پێگە و رێکخراوێکی سەر بە سیستمی حکومەتی ناوەندیی لە کوردستاندا نەبوو کە ببیتە بەلگە بۆ ئەوە، ئەو کۆمارە بە حکومەتی خودموختار پێناسە بکرێ یان بەشێک بێ سەر بە حاکمییەتی رژیمی پاشایەتی ئێران. کوادەکرێ ولاتێک حکومەتە ناوەندییەکەی پاشایەتی بێ ، بەلام بەشێک لەو ولاتە حکومەتەکەی جمهوریی بێ؟! ئەگەر شتێکی ئاوا بلوێ، ئەوانە یەک حکومەت و یەک ولات نین بەلکو دووحکومەت و دوو ولاتن.

نووسەرانی توودەیی و پان ئێرانستیی کورد، هەرگیز ئاماژەیان بەوە نەکرد کە سەرانی جمهوری کوردستان بە چ تاوانێک محاکەمە و مەحکوم بە ئێعدام کران.

تاوانی جیاکردنەوەی بەشێک لە ئێرانی پاشایەتی بە مانای دامەزراندنی حکومەتی خودموختارە یان ڕاگەیاندنی سەربەخۆیی وڵاتێک؟
بڵاوبوونەوەی ڕۆژنامەی کوردستانی سەردەمی کۆمار، کۆماری ئیسلامیی ناچار کردووە پەنا بۆ هەموو لایەنگر و سەوداخۆشێکی کورد بەرێ، بۆئەوە بە هەر شێوەیەک بلوێ ببنە کۆسپی سەررێ بۆ چەواشەکردن و گۆڕینی واقعییەتی جمهوری کوردستان.
لە سالرۆژی بیرەوەریی شەستساڵەی کۆماردا لە هەولێر، گرێدراوێکی کۆماری ئیسلامیی کە ئەندامێکی لەمێژینەو ناوداری حیزبێکی سەر بە کۆماری ئاخوندە تێرۆریستەکانە، شەرمێونانە دەپاڕایەوە و داوای دەکرد کە بڵێن: جمهوری کوردستان، حکومەتی خودموختار بووە نە جمهوریی کوردستان.
ناساندنی واقعییەتی کۆماری سەربەخۆی کوردستان لە حقوقی نێونەتەوەیی دا بۆ سەلماندنی مافی کورد و دامەزراندنی دەوڵەتی نەتەوەیی و یەکگرتنەوەی کوردستان خاوەنی گرنگییەکی تایبەتە. کۆماری کوردستان سێمبولی ئازادیی و رزگاریینەتەوەییە و سراتێژی خەباتی دوارۆژی کورد لەسەر بناخەی پتەوی ئەو کۆمارە دادەندرێ.
پیرۆز بێ یاد و بیرەوەریی دامەزرێنەرانی جمهوری کوردستان!

بروانە سەرچاوەکان:
١- نامیلکەی مێژوو نووسین یان حیکایەت کردن. شادرەوان کەریمی حیسامیی!
٢- شێعری شادرەوان مامۆستا حەقیقی کە لەرۆژی ٢٠-١٠-١٣٢٤، پێش ڕاگەیاندنی جمهوریی کوردستان لە ژمارە ١ رۆژنامەی کوردستان ئۆرگانی رەسمیی حیزب ، لە ژێرسەردێڕی "هەلکردنی ئاڵای مقدسی کوردستان" بڵاوکراوەتەوە."
٣-رۆژنامە کانی "کوردستان "ی سەردەمی کۆمار (سالەکانی ١٣٢٤-١٣٢٥) هەتاوی (١٩٤٦)زایینیی لە لایەن بنکەی ژین و ئاراس لە سولەیمانی بە زەحمەت و دڵسۆزیی بەرێزان رەفیق سالح و سەدیق سالح لە ٢٠٠٧ بلاوکراوەتەوە. ئەم گەنجینەیە دیاری بە "هەشتی، مافناس رەشید باجەلان" ئەندامی کومیتەی پارتی دێموکراتی کورد بووە.
سوپاس و پێزانین بۆ هەموو ئەو دڵسۆزانەی کە ئەو خزمەتە مەزنەیان بە مێژووی خەباتی گەلەکەیان کرد.
٣٠.٠١.٢٠٠٩

هونەر هەباسی حەیفی

نیشتمان پەروەرەکان سەروەرەکان — لاوەکان هاو وەطەنان رەهبەرەکان
جیژنی آزادیی کوردوستانە — مەوقیعی کارو لەخەو هەستانە
غەرقی خوشیم و سوپاسی باری — هەلکرا بەیرقی خود موختاری
روزی عەیشو طەرەب و شادی کورد — هەلکرا پەرچەمی آزادی کورد
هەلدراخەیمەی ئەورەنگی وەطەن — هەلکرا بەیرەقی سی رەنگی وەطەن
هاتەبەر باغی سەعادەت ئەثەری — هەلکرا رایەتی فەتح وظفەی
خونچەی بەخت وتەرەقی پشکوت — لەچیاو دەشتی وەطەن هەردوبەجوت
کەو کەبی بەختی کەواچوبوە خەو — لەنەکاو ساندی لە روزی پورتەو
باری کرد لەشکری رەنجوایدبار — هاتەجی شادی کە کردی ئەوبار
مال و ناموس و حەیا هاتەوە دەس — دەس بەجی لیکەوە بونا کەس و کەس
موشکولی کوردی کە بو لایەنحەل — کردی حەل روحمی خودای عزوجل
کوردەتو خاوەنی عەزمیکی قەوی — شاهیدی غیرەتی تون خەلکی زەوی
بەسە بیگانە پەرستی تاکەی — تەنبەلیو سستی و مەستی تاکەی
ئەو کەرەت هەستبی دوژمن تیکدەن — پشت بەپشت دەست وەدەستی یکدەن
دیتەگویم دەنگی صلاح الدینی — رو بەخاکی وەطەنی رەنگینی
کە ئەوی دیومە ئەوادیمە وەمن — مردبوم گەرچی ئەوازیمەوە من
هانەجی ئەورو هەمو آواتم — گیان فدای میللەتەکە و آلاتم

سمات دوازدەی بەیانی ئەوی روزی جنابی حاجی بابەشیخ رئیسی ملی کوردوستان لە احمدآغای ایلخانی زادە واردی بوکان بون وسلاوی سەربازی وتەپلوموزیك بەجی هات وئەوی روزیش لەبەروەی کەتەواوی اهالی اطراف لەنعمتی ئەوجیژنە ملیە بەهرەوەربن وبگەنەشاری آلاهەلنەکرا .

روزی هەینو ٧ـ١٠ـ٢٤ لەسمات ٨ی بەیانەوە دەسب بەتشریفات کرا .

١ـ لەسەربانی عمارەتی قەلای بوکان بوهەلکردنی آلالەطرفی راستی آلاوە جنابی حاجی بابەشیخ ولەلای چەپەوە جنابی حاجی بایز آغا راوەستان ولە هەردولاوە دوسلسل داندرا .

٢ـ قوتابیەکانی قوتابخانەی بوکان ومامۆستاکان وخەلکیکی یەکجار زور لەسەرسەکوی قەلاـ دەستەی موزیك وگاردی احترامی مهاباد وبوکان بەفەرمان دەری آغای محمدی نانەوازادە فەرماندەری ئوردوی ملی مهاباد و سلیم آغای ایلخانی زادە فەرماندەری بوکان لەهەیوانی نیوەراستی قەلا آمادە بون ـ تەواوی آغایانی ناوبراوی سەرەوە وجمعیتیکی کەش لە آغایان من جملە حسین آغای علی یار وبراکانی لەسەربانی قەلا بەریز لەملاولای آلاوە بەچەندصف راویستان خەلکیکی بی‌ژماریش لەمەیدانی خوارەوە ودەورو ـ

کوردوستان : ایمەش بە نوبەی دیموکرات و کارگەرانی حزبی بوکان و لەریی آزادی و دیموکراسیدا سالهایە فدا آلای مقدس ...